

שיחת ש"פ שמות תשנ"ב

- 1 ב. כל הענין ד"הבאים מצרימה" הוא לאמיתתו – "גאולת ישראל". והירידה שבינתיים היא בחיצוניות, אבל
2 בפנימיות, הירידה גופא היא (לא רק בשביל ועל-מנת העלי' שבגאולת מצרים, אלא יתירה מזו –) חלק מהעלי'
3 והגאולה עצמה, עד – העלי' דגאולה האמיתית והשלימה. ומשום כך אומר המדרש על "ואלה שמות בני"
4 הבאים מצרימה" – "על שם גאולת ישראל נזכרו כאן", שכוונתו גם על הגאולה העתידה לבוא.
- 5 ג. הדבר יובן בהקדים הביאור במשנה האחרונה דפרק קמא דברכות (שאומרים זאת גם בנוסח ההגדה של
6 פסח): "אמר ר' אלעזר בן עזרי' הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה
7 בן זומא שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ימי חיך הימים כל ימי חיך
8 להביא הלילות, וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה כל ימי חיך להביא לימות המשיח".
- 9 ד. בפרטיות ישנם בזה ג' שלבים ודרגות:
- 10 (א) מזכירין יציאת מצרים "בכל יום ויום" ("הימים"): כשמאיר אור ה' ("ויקרא אלקים לאור יום")¹, צריך
11 בפשטות "לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים", עבודתו של יהודי לצאת ממצרים וגבולים.
- 12 (ב) חידוש נוסף בזה, ש"מזכירין יציאת מצרים בלילות", כדרשת בן זומא מהפסוק "למען תזכור את יום צאתך
13 מארמ"צ כל ימי חיך .. כל ימי חיך להביא הלילות" שאפילו בזמן דלילה וחושך, כשאור ה' איננו מאיר,
14 אפילו בליל הגלות, יכולה וגם צריכה להיות "יציאת מצרים".
- 15 (ג) החכמים מחדשים עוד יותר, ש"כל ימי חיך" כולל – נוסף על כל עולם הזה ("ימי חיך העולם הזה"), גם
16 – "להביא לימות המשיח". שהחידוש בזה כפול:
- 17 (1) חידוש ב(דין ד)זכירת יציאת מצרים – ש(החיוב דזכירת יצי"מ) "כל ימי חיך" – שקאי על "ימי חיך"
18 בעולם הזה ובזמן הזה – כולל "ימות המשיח". עד שזה נכלל בזכירת יצי"מ ד"כל ימי חיך" בעולם הזה (קודם
19 ימות המשיח)².
- 20 והחידוש בזה גדול יותר:
- 21 (2) אע"פ שבימות המשיח (במצב של גאולה) לא שייך לכאורה הענין דזכירת הגאולה³, גם אז יזכירו את יציאת
22 מצרים. ויתירה מזו⁴: אע"פ שהגאולה האמיתית והשלימה היא שלא בערך לגאולת מצרים, בהיותה גאולה
23 שאין אחרי' גלות, ואז יהי' "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", יציאה וגאולה שלימה מכל המיצרים
24 וגבולים, משא"כ גאולת ויציאת מצרים היתה גאולה שיש אחרי' גלות, ולא גאולה שלימה, כי "הרע שבנפשות
25 ישראל עדיין הי' בתקפו" (ולכן הוצרך להיות "כי ברח העם") – אעפ"כ מזכירין יצי"מ גם לימות המשיח.

¹ דהיינו ב"יום" דעוה"ז, כמו בזמן המקדש וכיו"ב.

² כלומר: חידוש בהגדרות הפירוש ד"כל ימי חיך" (שקאי בפשטות על עוה"ז) שכולל גם ימיה"מ, דהיינו, שימיה"מ הם חלק מעוה"ז.

³ הע' # 34:

דוקא בעת הגלות והשעבוד מזכירין ענין הגאולה לשתי פנים: הא' להלל ולשבח להשי"ת על העבר אשר גאלנו וגאל את אבותינו, והב' שע"י זכירה זו מתחזק התקוה והבטחון הגמור בהשי"ת על הגאולה העתידה לבוא (רד"ה כי בחיפזון תש"ח).

ועי"ש בד"ה כי בחיפזון שם, שמסיים הקושי':

אבל בעת הגאולה למה יזכירו גאולה ראשונה.

⁴ ג"ז בד"ה כי בחיפזון שם.

- 1 וכיון שיזכירו אז יצי"מ, ה"ז ראי' שזהו עבור תועלת – בגלל המעלה והחידוש שיצי"מ תפעל גם אז, כדלקמן.
- 2 ה. ויש לומר הביאור בזה:
- 3 בגאולת מצרים נתחדש כללות ענין הגאולה⁵, פתיחת הצינור על כל הגאולות (גם מהגלויות שלאח"ז), כולל
- 4 הגאולה העתידה.
- 5 יתירה מזו: אילו זכו⁶, היתה יציאת מצרים גאולה שלימה שאין אחרי' גלות, באופן ד"ה' ימלוך לעולם ועד",
- 6 כפי שבנ"י אמרו בשירת הים, כי היו נכנסים אז מיד לארץ ישראל בגאולה השלימה. אלא מכיון ש"נתערבו"
- 7 ענינים צדדיים⁷, ה"ז לא התקיים בפועל.
- 8 עפ"ז יש לומר, שאמיתית הענין דיציאת מצרים היא – "ימות המשיח", הגאולה האמיתית והשלימה, ואמיתית
- 9 ופנימיות הענין דימות המשיח היא גאולת מצרים. אלא שבנוגע לפועל – בגלל סיבות צדדיות – יש ביניהם
- 10 הפסק זמן (בחיצוניות), עד שהגאולה השלימה באה בפועל. אבל גם כל הזמן שבינתיים (בין גאולת מצרים
- 11 והגאולה השלימה) – "כל ימי חיך" (בעולם הזה) – צריך להיות "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים" [עד
- 12 אשר "כל הימים מימי הגאולה הראשונה מגלות מצרים עד הגאולה העתידה, במהרה בימינו אמן, הם ימי
- 13 צאתך מארץ מצרים"]; והיות שיציאת מצרים היא בפנימיות הענין ד"ימות המשיח", לכן זכירת יצי"מ "כל
- 14 ימי חיך" כולל⁸ במילא גם "להביא ל"ימות המשיח"⁹.
- 15 עפ"ז מובן ג"כ מדוע "מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח" (אע"פ שאז יהיו במצב של גאולה, וגאולה שלא
- 16 בערך לגאולת מצרים) – כי: (א) יציאת מצרים היא ההתחלה ו(יתירה מזו) – הפנימיות דימות המשיח, ו(ב)

⁵ היינו לכאורה, בבחי' מלמעלה למטה.

⁶ דהיינו לכאורה, אילו היתה העבודה שלימה גם בבחי' מלמטה למעלה, דהיינו, שהיו ישראל מבטלים לגמרי את הרע שלהם ש"עדיין הי' בתקפו" (ואשר משום כך הוצרכה להיות "וברח העם" ולא כמו בימות"מ שיהי' ובמנוסה לא תלכו כו').

⁷ עי' כעין דברים אלו בשיחת ש"פ תבוא אות י"ד:

עיי"ז ש"נורא עלילה על בני אדם" רק בכדי להעלות את בני" למעלה יותר.

[לשון זה "ענינים צדדיים" מופיע גם בשיחת ש"פ וירא].

⁸ באופן דמלמטה למעלה.

⁹ עי' שיחת ש"פ פנחס תנש"א אות ט':

כיון שהקב"ה קבע את טבע הדברים שלפני שמגיעים לעצם הדבר עוברים קודם הכנה והקדמה (או כמה הכנות), בכדי שהאדם והעולם יתרגל לזה (בלשון החסידות: יעשה כלי לאור המשפיע) – לכן גם ההכנה והקדמה עצמה נוגעת לקליטת עצם הענין בפנימיות, ולכן מקבלת היא חשיבות לעצמה, מעין החשיבות דעצם הענין (תכלית המכוון), וצריכים לעשות זאת בתכלית השלימות, לפני שמגיעים לעצם הדבר¹⁰.

ובעומק יותר: כיון שהכוונה דדירה בתחתונים היא כוונה אחת מה' אחד ומילוי כוונה זו בשלימותה מתבצעת ע"י כל פרטי התחתונים – כולל גם הענינים שהם רק הכנה והקדמה לענין אחר – הרי מצד כוונה זו בעצמותו ית', ישנו בכל דבר בעולם (גם הפרטים הטפלים, וההכנות וכו') כח הא"ס, כח העצמות שבדבר, שעושה את הדבר עצמו לענין אמיתי, בעל תכלית וכוונה, ולכן צ"ל בזה העבודה בשלימותה (דוקא עיי"ז נשלמת תכלית הדבר כהכנה שמביאה לעצם הענין).

(אות י' שם): עפ"ז יובן . . הוראת הצ"צ "עשה כאן ארץ ישראל": אע"פ ש"כאן" (חוץ לארץ) אינו ארץ ישראל, והעבודה בחוץ לארץ ובזמן הגלות היא הכנה לשלימות העבודה בגאולה האמיתית והשלימה בארץ ישראל – אבל, כיון שהיותנו בגלות בחוץ לארץ בודאי אינו מקרה נקריית ח"ו, אלא בהשגחה פרטית – ישנה כוונה ותכלית במקום ומצב זה עצמו, שקשורה והיא מעין כללות הכוונה והענין (ארץ ישראל) שלשמו העבודה בגלות היא הכנה,

ולכן צריך יהודי לעבוד עבודתו "כאן" – במקום ובזמן זה – בתכלית השלימות (ע"פ כל הכחות והאפשרויות במעמדו ומצבו), כ"פנימי" שמונח לגמרי בעבודה בה הוא מתעסק עכשיו (ואינו חושב בשעת מעשה אודות עבודה אחרת שתבוא לאח"ז):

ויתירה מזה: דוקא עיי"ז שעושים את העבודה בשלימות "כאן" (במקום וזמן הגלות), הרי זה גופא מרגיל את האדם ומביא אותו להתכלית (שלשמה הוא עושה את העבודה "כאן") – העבודה בארץ ישראל כפשוטה בגאולה האמיתית והשלימה.

ובשיחת ש"פ תולדות אות ח':

התחלת היום דכאו"א מישראל, מקטן ועד גדול, היא, באמירת "מודה אני לפניך כו'" תיכף ומיד כשניעור משנתו (לפני נט"י), היינו, שהיסוד לעבודה דכל היום כולו הוא הביטול וההודאה להקב"ה, עד כדי כך, שעוד לפני שנוגשת מציאות האדם, "אני", ישנו כבר הביטול וההודאה (להקב"ה), "מודה", שזהו הביטול וההודאה שמצד העצם שבנפש, לא בחי' והרגש שבה.

- 1 יציאת מצרים פועלת **חידוש** בימות המשיח, שישנה גם המעלה דיצי"מ (כמו שהי' בפועל, בגלל שלא זכו
2 שתהי' זו מיד גאולה שלימה) – המעלה ד"אתכפיא סטרא אחרא", מכיון שהרע הי' עדיין בתקפו (כנ"ל).
- 3 אבל הזכירה דיצי"מ לע"ל היא רק בדרך "טפל" ("שתהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל לו"), כי
4 עיקר הגילוי אז הוא מהגאולה השלימה, שלמעלה מכל מדידה והגבלה, אלא שיחד עם זה מזכירין יצי"מ
5 (בדרך טפל), כי המעלה דגאולה השלימה למעלה מכל מדידה והגבלה לגמרי (באופן ד"את רוח הטומאה
6 אעביר מן הארץ", "אתהפכא"¹⁰), נמשכת במדידה והגבלה ד"כל ימי חיין" במציאות העולם הזה (המעלה
7 דאתכפיא בגאולת מצרים). משא"כ אילו לא היו מזכירים אז יצי"מ, הוה-אמינא שהגאולה נפרדת מ"כל ימי
8 חיין" בעולם הזה.
- 9 ו. ולהוסיף בדיוק הלשון "להביא לימות המשיח" (ולא "לרבות" וכיו"ב כרגיל), שהעבודה ד(זכירת) יצי"מ
10 "כל ימי חיין" בעולם הזה (א) **מכניסה** את ימות המשיח בעולם הזה עתה¹¹, עד יתירה מזו (ב) שזה
11 מביא בפועל ב"ימי חיין" – השלימות דימות המשיח (לשון רבים, כולל כל התקופות בזה) בגאולה האמיתית
12 והשלימה.
- 13 [מזה מובן שדברי החכמים אינם רק הלכתא למשיחא, אלא שבזה נפק"מ בעבודתו של יהודי (גם) בזמן הזה
14 (קודם ביאת המשיח בפועל), שבזכירתו יצי"מ הוא יודע שזה קשור עם "להביא לימות המשיח"].
- 15 ת. ויש לומר שזה קשור גם עם הקדמתו של ראב"ע "הרי אני כבן שבעים שנה כו" . . שבעים שנה הם שלימות
16 בחיי האדם – כמ"ש "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" . . נותנים לאדם "שבעים שנה" בכדי לעשות את העבודה
17 דבירור השבע מדות כפי שהן מתלבשות למטה, בנפש הבהמית ("ימי שנותינו בהם", "בהם" לשון בהמה)
18 ובלעו"ז בכלל (ובכללות – השבעים אומות העולם), וע"י עבודה זו מגיעים לשלימות דשבעים, בחי' עי"ן
19 דקדושה, ראי' באלקות, עד להשלימות בזה לעתיד לבוא . . וזה נתן לו את הכח שיהי' אצלו "זכיתי שתאמר
20 יצי"מ בלילות" . . עד גם – "כל ימי חיין להביא לימות המשיח" . .
- 21 ט. ולהוסיף, שהחידוש הנ"ל דראב"ע כנשיא מרומז גם בסיפור הגמרא, ש"באותו היום (כשראב"ע נעשה
22 נשיא) סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס, שהי' רבן גמליאל מכריז ואומר כל תלמיד
23 שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש, ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי כו"':
- 24 אצל רבן גמליאל הי' סדר ההנהגה מעין דלע"ל, כש"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ש"לא יכנס לבית
25 המדרש" "תלמיד שאין תוכו כברו", כי מצד דרגת הקדושה דלע"ל אין מקום לענין של היפך . .
- 26 ועפ"ז הי' אפשר לומר, שמכיון שראב"ע נתן להכניס גם תלמיד כזה ש"אין תוכו כברו", אפשר לפעול איתו
27 רק גאולה שאינה שלימה (באופן של "אתכפיא" כי הרע עדיין בתקפו), שכן הגאולה השלימה תלוי' בכך
28 שהכל יהי' "תוכו כברו" ("ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"); ממשיכים ומוסיפים החכמים – ש"כל ימי

¹⁰ הע' # 42:

ראה ד"ה כימי צאתך תש"ח פיי"ג (ע' 167) סה"מ מלוקט ח"ב ע' מ' ואילך. לקו"ש חט"ז ע' 125 ואילך. ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 569 ואילך.

ועי' ד"ה להבין ענין פסח שני אות ד', מאמרים מלוקט ח"ג ע' קמ"ד:

. . גם העבודה דאתכפיא צריכה להיות באופן שתביא לא רק לאתהפכא, אלא גם להעבודה בהקו דועשה טוב שלמעלה מענין הביורויים. וי"ל שהוא ע"ד המבואר בתניא שגם אלו שעיקר עבודתם הוא אל תהי' רשע, צריכים להשתדל לקיים את השבועה תהי' צדיק, הן בנוגע להיות מואס ברע (הענין דאתהפכא) והן בנוגע להתענג ולשמוח בה' ע"י התבוננות בגדולת א"ס ב"ה (העבודה דקדושה שלמעלה מענין הביורויים).

(שם אות ה'): והנה עדיין הוא לאידך גיסא, שגם כשנמצאים בהעבודה דחודש אייר (העבודה דאתהפכא, ולמעלה יותר העבודה דמרכבה) צריך להיות רושם מהחיות וההתפעלות של העבודה דאתכפיא, שלכן מזכירין יציאת מצרים גם לימות המשיח. והענין הוא, דכשהרע הוא בתקפו, הנה היראה מהרע גורמת הברית ממונו באופן דחפזון. וע"י החפזון דישאל נעשה גם חפזון השכינה כביכול, מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. דחפזון מביא לדילוג שלמעלה מסדר והדרגה. משא"כ העבודה דאתהפכא לאחרי שיצא כבר מהרע, ומכ"ש העבודה דועשה טוב, היא בסדר והדרגה. ולכן צריך להמשיך בה ענין הדילוג דיציאת מצרים.

¹¹ כנראה הכוונה (בענין הא') ע"ד שהובא לעיל משיחת ש"פ פנחס שמביא נקודה העצמית דימוה"מ בזמן הגלות, וענין הב' הוא שמביא את ימוה"מ בפועל בזמן הגלות.

- 1 חייך" כולל נוסף ל"לילות", גם "להביא לימות המשיח" שגם במצב של גלות (כשאין "תוכו כברו") ניתן
2 לפעול את הגאולה השלימה.
- 3 וזה מרומז בכך ש"אף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת", (ש"ראב"ע פועל ש)גם ר"ג
4 – שדרגת עבודתו קשורה עם ימות המשיח (כנ"ל) – אף הוא מסכים ומסייע לסדר ההנהגה דראב"ע, ש"נתנה
5 להם רשות לתלמידים ליכנס לבית המדרש"!
- 6 יג. מזה מובן, שאם כבר בירידה למצרים אלפי שנים לפני"ז, נמצא בגלוי "גאולת ישראל" ב"ואלה שמות בני"
7 הבאים מצרימה" . . . עאכו"כ לאחר שישנו כבר הריבוי דמעשינו ועבודתינו במשך כל הדורות . . . במכל-שכן
8 וקל וחומר בדורנו זה ובזמננו זה, לאחר שסיימו הכל (כנ"ל), ישנה ההבטחה גמורה בתורה, שבטח יהי
9 "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חייך .. להביא לימות המשיח".
- 10 ובפשטות – שלא זקוקים להפסק ח"ו בין "כל ימי חייך" ו"ימות המשיח" (כמו שהי' אצל בני" בכל
11 הדורות שלפני דורנו זה), אלא "כל ימי חייך" דכל אחד מבני", חיי הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים בפשטות
12 (גם) "ימות המשיח" בלי הפסק, מכיון שהגאולה באה תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (גם כשזה במצב
13 דלילה, "הבאים מצרימה"), כך שהרגע האחרון דהגלות והנקודה האחרונה דהגלות נעשים רגע ראשון ונקודה
14 ראשונה דגאולה¹²,
- 15 ומ"ימי חייך" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (גם אם הוא כבר מבוגר משבעים שנה וכיו"ב),
16 הוא עובר – מיד בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", בהמשך ד"כל ימי חייך"
17 בימות המשיח, וחיים נצחיים שיהיו אז.
- 18 יד. ויהי רצון, שע"י עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום
19 ספרו, שלאחר שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו .. ויכוף כל ישראל לילך
20 בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'" – שאז "בחזקת שהוא משיח" – שכבר יהי' מיד "משיח בודאי", ע"י"
21 ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל .. ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו" . . .

עצם וגילוי

- לקו"ש חכ"ו בשלח (ב) ע' 99 :
- יש ב' אופני (מדרגות) בבטחון : 22
- 23 (א) בשעה שהנהגה מלמעלה הוא באופן ש"נמשכים הדברים שהולכין בסדרן שע"פ הטבע" (בלשון החסידות: כמו
24 שהוא מצד ממלא כל עלמין) אז צריכים לחפש סיבה ולעשות כלי בטבע, כי ההשפעה מלמעלה בא בלושי הטבע
25 דוקא.
- 26 (ב) בשעה שרואים שהנהגה מלמעלה הוא באופן ש"נמשכים הדברים . . . שלא עפ"י הטבע" (בלשון החסידות: מצד
27 סובב כל עלמין), דרוש אופן נעלה יותר במדת הבטחון – לסמוך לגמרי (תער"ב) "על הנהגת ה' לבדו ושלא לעשות
28 שום דבר כ"א לבטוח בה' שבטח יעזור השי"ת בדרך סיבה . . . [וכאשר רואין שהנהגה צ"ל באופן כזה אין בכלל אין
29 סומכין על הנס]".
- לקו"ש ח"ח בלק (ג) ע' 294 בביאור דברי הכתוב (על התחלת זמן הגאולה): "אשר לא יקוה לאיש":
- 30 כתוב "וברכך ה"א בכל אשר תעשה" ומפרש בספרי: "יכול יהא יושב ובטל ת"ל בכל אשר תעשה". זאת אומרת, ע"פ
31 תורה צריכים לעשות כלי בדרך הטבע, ו"אין סומכין על הנס". וכיון שבדרך הטבע צריכים "לאיש" – ואפילו לאינו
32 יהודי להבדיל – יש מקום עפ"י תורה על ההנהגה של "יקוה לאיש".
- 33 ע"ז הוא החידוש של זמן הגאולה: שאז . . . "לא יקוה ישראל לעזרת איש כ"א לה".

¹² לקו"ש ח"ה ע' 149 :

לאחרי ביאתו (דמשיח) ועל ידו תהיה קץ הגלות, ולאחרי זה – כמו שכתב הרמב"ם ברור ובדיק – תתחיל האתחלתא דגאולה ולאחרי זה הגאולה האמיתית והשלימה, ולאחרי זה ועל-ידי משיח דוקא – קיבוץ גליות.

אח"כ מביא ב' מדרגות הנ"ל (ציון 2) של בטחון, וממשיך (בע' 295):

- 1 תכלית הכוונה לא שהנהגת הטבע תבטל, אלא אדרבה, לברר ולהעלות הנהגת הטבע כדי שיהי גלוי לעין כל שגם
2 הטבע מיוחד עם הקב"ה.
- 3 מזה מובן בענינו, שהפשט של "לא יקוה לאיש" – לא שיתבטל העזר מה"איש", אלא שאז הטבע גופא יהי בתכלית
4 היחוד עם אלקותו ית', עד שיראו בזה (לא עזרת איש, אלא) רק עזרת ה'.
- 5 כי בענין של "אשר תעשה"¹³ יכול להיות ב' אופנים:
- 6 א) אע"פ שידוע שטבע מצד עצמו אינו מציאות אלא הוא רק "כגרון ביד החוצב בו", אעפ"כ, כיון שהקב"ה ציוה עליו
7 שתהי' – "תעשה", שיעשו כלי בדרך הטבע, תופס הטבע מקום אצלו; אמנם לא מצד טבע לבד – אבל מצד ציווי
8 הקב"ה מקבל אצלו הטבע חשיבות בעיניו¹⁴.
- 9 ב) הוא עוסק בטבע רק משום שכך ציוה הקב"ה, אבל זה לא תופס מקום אצלו, כי הוא רואה בזה רק אמצעי לקיים
10 רצון הבורא.
- 11 (שם ע' 296): בשעה שה"תעשה" לא תופס מקום אצלו, הוא עושה אותה רק כדי לקיים רצון הבורא – הרי זה גופא
12 ענין של עבודת ה': אצלו ה"וכל מעשיך" ו"בכל דרכיך" אינו דבר נפרד מ"לשם שמים" ו"דעהו", אלא הם חדורים עם
13 "לשם" ו"דעהו", עד שכולא חד.
- 14 וכיון שאין מציאות רק רצון העליון, מובן, שמצוה אחת לא יכולה להיות בסתירה למצוה שני', אלא אדרבה: "מצוה
15 גוררת מצוה".
- 16 (שם ע' 299) וזוהי ההוראה בימים האחרונים של זמן הגלות, כשמוכנים לכניסה לא"י ע"י משיח צדקנו:
- 17 צריך להיות מעין (עכ"פ) מהעבודה של "לא יקוה לאיש" בעבודה של כאו"א, שדרכי הטבע לא צריכים שיהי' להם
18 חשיבות, והבטחון יהי' רק בהקב"ה. . והגאולה הפרטית שנפעל אצל כאו"א, הוא גם הכנה וכלי לגאולה הכללית
19 ע"י משיח צדקנו.
- הדרך על הרמב"ם תשמ"ה אות ד' (לקו"ש חכ"ז ע' 239):
- 20 בזמן הזה, גם שמי שתורתו אומנתו, פסק הרמב"ם ד"כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס
21 מן הצדקה ה"ז חלל את השם כו", וצריך לעשות "מלאכה בכל יום מעט כדי חייו". וכמו ש"צוו חכמים הוי ממעט
22 בעסק". שזמן מובן שמייעוט עסק – כן צריך להיות.
- 23 אמנם כל זה הוא בזמן הזה. אבל "באותו הזמן", שאז "הטובה תהי' מושפעת הרבה", הרי לא יהי' צורך אפילו במיעוט
24 עסק (גם לא באופן שהמשא ומתן עצמו הוא "עבודה למקום ב"ה"), ולכן – "לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את
25 ה' בלבד".
- 26 שם הע' 18: וזה שתהי' אכו"ש ו"עמל מעט" למצוא מחייתם – לא יהי' באופן של "עסק", ביגיעה והשתדלות.

13 נקודת הענין בכל זה: בדרושי חסידות (כמצוין בלקו"ש חכ"ו ע' 99 הע' 42 וחי"ח ע' 295 הע' 26) מבואר ב' מדרגות בביטחון, וב' מדרגות (כמצוין בלקו"ש חי"ח שם הע' 20 וחט"ז ע' 175 הע' 18) בכל אשר תעשה. הרבי בשיחות אלו מחברם את ב' הענינים (דביטחון ובכל מעשיך) יחד. ועי' הע' הבאה.

14 לשון זה (שהטבע תופס אצלו מקום ומקבל חשיבות אצלו, דהיינו שחשיבות מציאות הטבע הוא רק מצד האדם לבד) שונה ממה שהובא לעיל מלקו"ש חכ"ו (וכ"ה בלקו"ש חי"ח) וכן ממ"ש בד"ה וידעת תרנ"ז ועוד (המצוין בלקו"ש שם) שמצד שם אלקים (ממכ"ע) "צריכים לחפש סיבה ולעשות כלי בטבע", דהיינו שחשיבות הכלי היא לא רק מצד האדם אלא גם מצד שרש הטבע בשם אלקים (אלא שאעפ"כ על האדם לייחד את ה' ואלקים כו' כמבואר בדרושים שם).

וי"ל שהוא לפי שיטת השיחה שגם בהנהגה נסית (ששרשו בשם ה') יש לעשות כלי, שלפ"ז מעיקרא אין חילוק בין ה' לאלקים, לכן חשיבות הטבע הוא רק משום האדם שהטבע תופס מקום אצלו.

היוצא מזה הוא, שבענין העצם (דהיינו ציווי התורה) – מדרגה הא' והב' שוות, והחילוק הוא – רק בענין גילוי העצם: שבמדרגה הא', האדם יש לו ידיעה שהשתדלות היא רק משום ציווי התורה (העצם) אבל אין ידיעתו זו נרגש אצלו בגלוי (כי בגלוי הטבע תופס מקום אצלו); ובמדרגה הב' – הידיעה (העצם) נרגש אצלו גם בגלוי.